

Próbki pobierane były w ramach urzędowej kontroli żywności, monitoringu krajowego oraz Unii Europejskiej, nadzoru nad importem, w wyniku interwencji klientów oraz w ogniskach zatruc pokarmowych.

W 2011 roku w porównaniu z rokiem 2010, jakość zdrowotna krajowych środków spożywczych wyrażona procentem kwestionowanych próbek uległa poprawie. O 2,2% uległ zmniejszeniu odsetek kwestionowanych próbek (z 10,9% w 2010 roku do 8,7% w roku 2011).

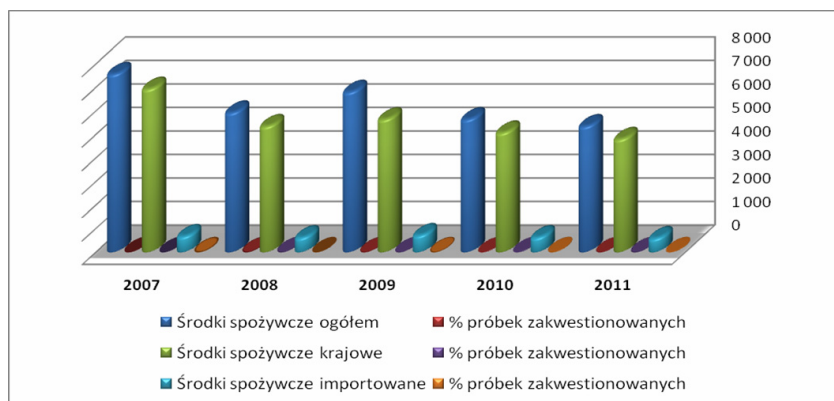
Jakość zdrowotna importowanych środków spożywczych w latach 2007 - 2011 ulegała wahaniom. W 2011 roku nastąpiło zwiększenie wskaźnika kwestionowanych próbek żywności importowanej w stosunku do roku poprzedniego o 2,1%.

Liczbę próbek krajowych i importowanych środków spożywczych zbadanych i odsetek próbek zdyskwalifikowanych w woj. wielkopolskim w latach 2007 - 2011 przedstawia tabela 4.

Tab. 4. Jakość zdrowotna środków spożywczych

Rok	Środki spożywcze		w tym			
	razem		krajowe		importowane (z UE i spoza UE)	
	Ilość próbek zbadanych	% próbek zakwestio- nowanych	Liczba próbek zbadanych	% próbek zakwestio- nowanych	Liczba próbek zbadanych	% próbek zakwestio- nowanych
2007	7 527	5,9	6 898	5,7	629	7,3
2008	5 890	7,8	5 310	8,2	580	4,3
2009	6 276	9,3	5 604	9,5	672	7,9
2010	5 620	10,8	5 036	10,9	584	9,8
2011	5 308	9,1	4 764	8,7	544	11,9

Rys. 13. Liczba zbadanych próbek i odsetek próbek kwestionowanych w latach 2007 - 2011

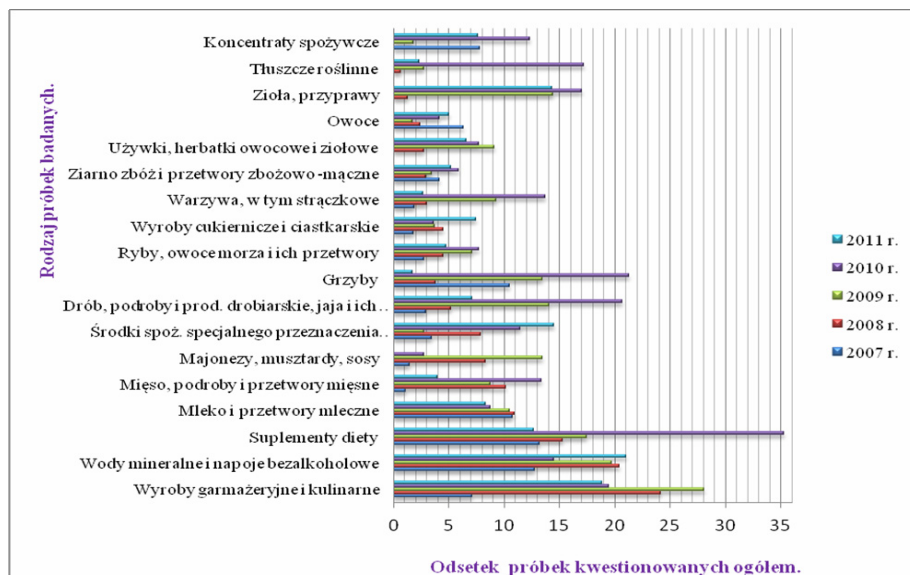

W tabeli 5 przedstawiono kwestionowane próbki w poszczególnych grupach środków spożywczych w latach 2007 - 2011.

Tab. 5. Próbkı zdykwalifikowane w wybranych grupach środków spożywczych

Rodzaj próbek badanych	Odsetek próbek kwestionowanych ogółem				
	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
Wyroby garmażeryjne i kulinarne	7,1	24,2	28,1	19,5	18,9
Wody mineralne i napoje bezalkoholowe	12,8	20,4	19,7	14,5	21,0
Suplementy diety	13,2	15,3	17,5	35,3	12,7
Mleko i przetwory mleczne	10,8	10,9	10,5	8,8	8,3
Mięso, podroby i przetwory mięsne	1,1	10,2	8,8	13,4	4,0
Majonezy, musztardy, sosy	1,5	8,3	13,5	2,8	0,0
Środki spoż. specjalnego przeznaczenia żywieniowego	3,5	7,9	2,8	11,5	14,5
Drób, podroby i prod. drobiarskie, jaja i ich przetwory	2,9	5,2	14,1	20,7	7,1
Grzyby	10,5	3,8	13,3	21,3	1,7
Ryby, owoce morza i ich przetwory	2,8	4,5	7,1	7,7	4,8
Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	1,8	4,5	3,7	3,6	7,5
Warzywa, w tym strączkowe	1,9	3,0	9,3	13,7	2,7
Ziarno zbóż i przetwory zbożowo - mączne	4,2	2,9	3,5	5,9	5,2
Używki, herbatki owocowe i ziołowe	0,0	2,8	9,1	7,7	6,6
Owoce	6,3	2,4	1,7	4,2	5,0
Zioła, przyprawy	0,0	1,3	14,4	17,0	14,3
Tłuszcze roślinne	0,0	0,7	2,8	17,2	2,3
Koncentraty spożywcze	7,8	0,0	1,8	12,3	7,6
Razem środki spożywcze	5,9	7,8	9,3	10,8	9,1

Rys. 14. Próbkı zdykwalifikowane w wybranych grupach środków spożywczych w latach 2007 - 2011

Największy spadek kwestionowanych próbek w 2011 roku w stosunku do roku poprzedniego zanotowano w następujących grupach środków spożywczych:

- suplementy diety - o 22,6%,
- grzyby - o 19,6%,
- tłuszcze roślinne - o 14,9%,
- drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory - o 13,6%,
- warzywa, w tym strączkowe - o 11%,
- mięso, podroby i przetwory mięsne - o 9,4%,
- koncentraty spożywcze - o 4,7%,
- majonezy, musztardy, sosy - o 2,8% (brak kwestionowanych w 2011 roku),
- zioła i przyprawy - o 2,7%.

Ocena jakości zdrowotnej środków spożywczych badanych w ciągu ostatnich kilku lat byłaby niepełna bez uwzględnienia przyczyn kwestionowania.

Zestawienie głównych przyczyn kwestionowania środków spożywczych podano w tabeli 6.

Tab. 6. Główne przyczyny kwestionowania środków spożywczych w latach 2007 - 2011

Rok	% próbek kwestionowanych ogółem	w tym % próbek kwestionowanych za:				
		nieprawidłowe parametry mikrobiologiczne	nieprawidłowe parametry chemiczne	niewłaściwe znakowanie	cechy organoleptyczne	zanieczyszczenia biologiczne
2007	5,9	2,0	0,4	3,3	0,1	0,1
2008	7,8	2,7	0,2	4,1	1,2	0,3
2009	9,3	2,7	0,1	6,1	0,9	0,2
2010	10,8	2,6	0,1	7,3	1,0	0,4
2011	9,1	2,8	0,4	9,5	0,5	3,6

Nadal jedną z głównych przyczyn dyskwalifikowania badanych próbek środków spożywczych było niewłaściwe znakowanie, aż 9,5% zbadanych próbek było nieprawidłowo oznakowanych. Świadczy to o nieprzestrzeganiu przez producentów i importerów wymagań dotyczących znakowania zawartych w obowiązujących przepisach prawnych.

Najczęściej stwierdzane uchybienia w znakowaniu środków spożywczych to:

- brak informacji w składzie surowcowym o zastosowaniu dozwolonych substancji dodatkowych np. środków konserwujących, słodzików, barwników oraz witamin,
- deklarowanie na etykietach produktów składników oznaczonych nazwą handlową bez podania ich składu i określenia funkcji technologicznej, jaką pełnią w danym wyrobie,

- niedokładne, niepełne tłumaczenia na język polski etykiet środków spożywczych importowanych, oznakowanych w języku obcym,
- brak lub nieczytelne daty minimalnej trwałości lub terminu przydatności do spożycia,
- nietrwałe, łatwo usuwalne napisy, zwłaszcza na opakowaniach z tworzyw sztucznych,
- błędne informacje dotyczące podawania wartości odżywczej.

W badaniu mikrobiologicznym w 2011 roku zdyskwalifikowano 3,1% badanych w tym kierunku próbek. Nastąpił nieznaczny wzrost kwestionowanych próbek w porównaniu z 2010 rokiem o (0,5%). Z 3702 zbadanych mikrobiologicznie próbek, ze względu na obecność bakterii *Salmonella* i *Listeria monocytogenes* zakwestionowano 27 (0,7%).

Rys. 15. Laboratorium LBŻiPU WSSE w Poznaniu - Pracownia Mikrobiologii

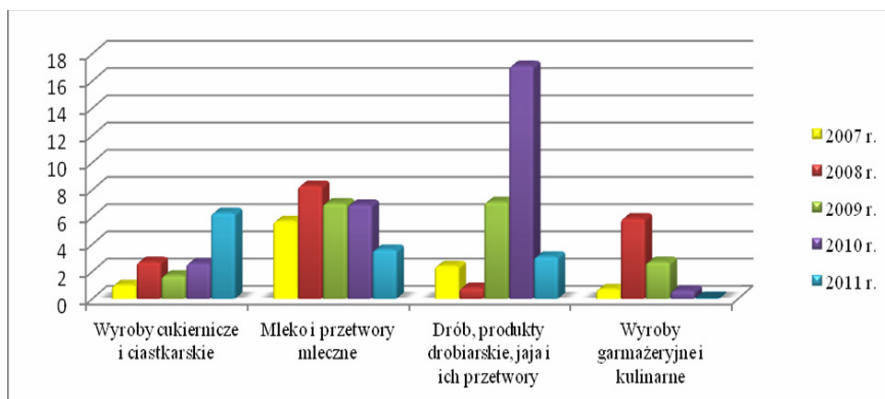

W tabeli 7 przedstawiono najczęściej kwestionowane, w latach 2007 - 2011, produkty z uwagi na niedopuszczalne zanieczyszczenia mikrobiologiczne.

Tab. 7. Grupy środków spożywczych najczęściej kwestionowanych pod względem mikrobiologicznym w latach 2007-2011

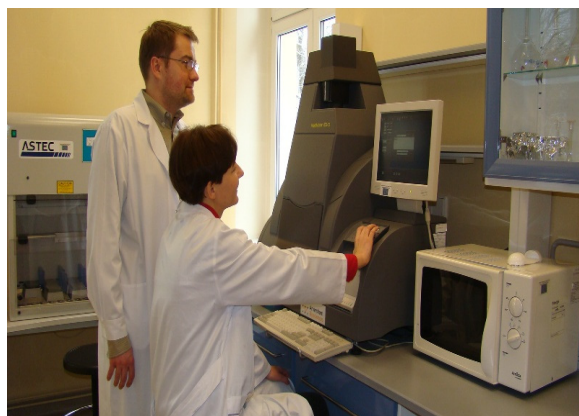
Grupa produktów	% próbek kwestionowanych mikrobiologicznie				
	2007 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	1,0	2,7	1,7	2,6	6,3
Mleko i przetwory mleczne	5,7	8,3	7,0	6,9	3,6
Drób, produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory	2,4	0,8	7,1	17,1	3,1
Wyroby garmażeryjne i kulinarne	0,7	5,9	2,7	0,6	0

Rys. 16. Najczęściej kwestionowane pod względem mikrobiologicznym grupy środków spożywczych w latach 2007 - 2011

W 2011 roku w kierunku wykrywania organizmów genetycznie zmodyfikowanych i identyfikacji modyfikacji genetycznej zbadano łącznie 183 próbki środków spożywczych, w tym 48 pobrano na terenie woj. wielkopolskiego, natomiast 135 próbek Laboratorium Badania Żywności i Przedmiotów Użytku WSSE w Poznaniu zbadało dla województw: dolnośląskiego, kujawsko - pomorskiego, lubuskiego, opolskiego i zachodniopomorskiego.

Rys. 17. Laboratorium LBŻiPU WSSE w Poznaniu - Pracownia Badania Żywności Genetycznie Modyfikowanej

Do badań pobrano próbki z produktów mogących potencjalnie zawierać GMO, takich jak: przetwory mięsne, drób i produkty drobiarskie, pieczywo i przetwory zbożowe, wyroby ciastkarskie, warzywa, koncentraty spożywcze oraz środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego.

Zakwestionowano 2 próbki - ciastka Marlenki kakaowe i Marlenki orzechowe pobrane w woj. dolnośląskim. Stwierdzono w nich obecność organizmów genetycznie zmodyfikowanych (soi Roundup Ready) w ilości $2,2\% \pm 0,3\%$ i $16,4\% \pm 4,1\%$ (tzn. powyżej 0,9%).

Zgodnie z planem poboru próbek środki spożywcze badano również w kierunku:

- zawartości mykotoksyn,
- zawartości metali szkodliwych dla zdrowia,
- zawartości histaminy,
- pozostałości azotanów w warzywach oraz produktach dla dzieci,
- zawartości dozwolonych substancji dodatkowych takich jak: substancje słodzące, substancje konserwujące, barwniki syntetyczne, fosforany.

W zakresie wymienionych parametrów, jakość zdrowotna zbadanych próbek nie budziła zastrzeżeń - łącznie w tej grupie zakwestionowano 0,4% próbek.

Ponadto zbadano 76 próbek pobranych w ogniskach zatruc pokarmowych. W badaniu mikrobiologicznym zakwestionowano 8 (10,5%) próbek.

VIII.5.1. Ocena spraw załatwianych w systemie RASFF³

W stacjach sanitarno - epidemiologicznych w woj. wielkopolskim działają powołane zespoły osób ds. zbierania i przekazywania informacji w ramach systemu RASFF oraz zespoły ekspertów dokonujących wstępnej oceny ryzyka. Skład tych zespołów jest na bieżąco aktualizowany.

W okresie roku sprawozdawczego Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny otrzymał z Krajowego Punktu Kontaktowego i od Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych 101 zgłoszeń o niebezpiecznych produktach żywnościowych.

Do najczęściej występujących rodzajów zagrożeń, zgłaszanych w 2011 roku, w ramach systemu RASFF należały zanieczyszczenia chemiczne żywności - 63 powiadomienia. Najczęściej stwierdzano zawyżoną zawartość metali ciężkich (Pb, Cd, Sn) - 21 przypadków (deser dla niemowląt, stek z rekina, mrożona kałamarnica, herbata ziołowa, suplement diety, a przede wszystkim materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością). Przekroczenie dopuszczalnego poziomu obecności mykotoksyn (aflatoksyny, ochratoksyna A) odnotowano w 7 przypadkach (rodzynki, mąka razowa, płatki owsiane, mąka kukurydziana, makaron, snack pellet pszenicy do smażenia, gałka muszkatołowa).

³ RASFF - Rapid Alert System for Food and Feed (system szybkiego ostrzegania o niebezpiecznych produktach żywnościowych i paszach)

Innym zagrożeniem związanym z chemicznym zanieczyszczeniem żywności zgłaszanym w ramach RASFF była obecność konserwantów - 4 przypadki (buraczki gotowane, śliwki suszone, morele suszone, kiszona kapusta). Migracja formaldehydu w materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością dotyczyła 8 powiadomień. W pojedynczych przypadkach powiadomienia dotyczyły między innymi stwierdzenia obecności nieautoryzowanego GMO w makaronie ryżowym, obecności niedozwolonych substancji w suplemencie diety, przekroczenia zawartości jodku potasu w soli, przekroczenia dopuszczalnego poziomu sacharyny w filetach śledziowych.

Obecność pestycydów w żywności była przedmiotem 6 powiadomień w systemie (papryka świeża, pomidory świeże, soczewica, truskawki świeże, owoce papai). Przedmiotem 4 powiadomień było stwierdzenie w produktach niedeklarowanych alergenów - glutenu, mleka, orzechów. W tej samej liczbie (4) przedmiotem powiadomień było stwierdzenie podwyższonego poziomu 3 - monochloropropano-1,2-diolu (3-MCPD) w próbkach kostek rosółu warzywnego.

Znaczna liczba powiadomień (22) dotyczyła zagrożeń fizycznych i organoleptycznych w postaci występowania zanieczyszczeń w wodzie źródlanej, obecności fragmentów szkła w rodzynkach, zmian cech organoleptycznych wody w czajnikach elektrycznych (16 powiadomień).

Przyczyną skierowania 6 powiadomień było zagrożenie mikrobiologiczne (w 4 przypadkach stwierdzono zanieczyszczenie pałeczkami *Salmonella* i po 1 bakteriami *E. coli* i *Pseudomonas aeruginosa*). Dotyczyło to majeranku, mieszanki nasion, wody źródlanej, metki tatarskiej, przyprawy oregano oraz herbatki ziołowej.

Z powodu zagrożenia biologicznego zgłoszono 10 powiadomień wskutek stwierdzenia żywych i martwych larw owadów i ich pozostałości oraz obecności pleśni. Dotyczyło to fig suszonych, dżemu, orzechów włoskich, ogórków konserwowych, mieszanki keksowo - owocowej, musu jabłkowego, ryżu, grzybów suszonych.

Z powiatowych stacji sanitarno - epidemiologicznych w woj. wielkopolskim zostało w ramach systemu RASFF przesłanych 6 powiadomień alarmowych, wystawionych przez 4 Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych woj. wielkopolskiego.

Dotyczyły one takich produktów i zagrożeń jak:

1. kubek ceramiczny SATIN (przekroczenie limitu migracji ołowiu z powierzchni obrzeża kubków),
2. zupa w proszku (stwierdzone napromienienie),
3. woda mineralna niegazowana „Kropla Beskidu” (obecność bakterii *Pseudomonas aeruginosa*),

4. morela suszona (przekroczenie zawartości dwutlenku siarki),
5. truskawka mrożona (przekroczenie poziomu pestycydu procymidonu),
6. napój K drink (obecność ekstraktu z liści koki).

Do systemu RASFF zostały zakwalifikowane i wprowadzone dwa pierwsze powiadomienia. W stosunku do pozostałych, decyzją Zespołu Ekspertów ds. Oceny Ryzyka Systemu RASFF przy Wojewódzkiej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Poznaniu oraz decyzją Krajowego Punktu Kontaktowego systemu RASFF, odstąpiono od wprowadzania ich do systemu.

Pozostałe zakwestionowane próbki nie spełniały kryteriów kwalifikujących je do przesłania w ramach systemu RASFF.

Na podstawie oceny ryzyka podejmowano działania zapewniające wyeliminowanie zagrożenia. Monitorowano wycofywanie produktów z rynku, a w razie konieczności wydawano decyzje nakazujące, podejmowano również działania wyjaśniające i działania zaradcze, stosownie do stanu faktycznego.

VIII.5.2. Nadzór nad środkami zastępczymi - tzw. „dopalaczami”

Znowelizowana ustawa z dnia 8 października 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. Nr 213, poz. 1396 z późn. zm.), nałożyła na organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej szereg zadań w zakresie nadzoru nad środkami zastępczymi. Po wejściu w życie przedmiotowej ustawy, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w woj. wielkopolskim prowadziły nadzór nad przestrzeganiem jej przepisów. Działania te polegały przede wszystkim na monitorowaniu obecności w obrocie środków zastępczych lub produktów, co do których mogło zachodzić podejrzenie, że były środkami zastępczymi.

W dniu 12 stycznia 2011 roku podczas spotkania przedstawicieli Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Policji, Wojewódzkiego Inspektoratu Inspekcji Handlowej, Wojewódzkiego Inspektoratu Inspekcji Farmaceutycznej i Kuratorium Oświaty w Wydziale Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Wielkopolskiego Urzędu Wojewódzkiego zostały uzgodnione procedury współdziałania w/w podmiotów wraz z algorytmami postępowania w zakresie realizacji zadań wynikających z cytowanej wyżej ustawy.

W roku sprawozdawczym 2011, na terenie woj. wielkopolskiego przedstawiciele państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych przeprowadzali postępowania wyjaśniające, w związku z ujawnieniem przez Oddziały Celne, w przesyłkach pocztowych towarów w postaci środków zastępczych. Adresatami paczek były osoby prywatne zamieszkałe

na terenie woj. wielkopolskiego. Postępowanie prowadzone przez właściwych terenowo państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych polegało na ustaleniu, na podstawie zeznań adresatów przesyłek, dalszego przeznaczenia znajdujących się w nich środków zastępczych. Odbiorcy przesyłek oświadczali najczęściej, że zamówione przez Internet środki zastępcze były przeznaczone na użytek własny, bądź też nie przyznawali się do zamawiania przedmiotowych paczek z „dopalaczami”. Osoby te były informowane o sankcjach karnych grożących osobom wytwarzającym lub wprowadzającym środki zastępcze do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponadto Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni w Kaliszu i Turku wydali łącznie 3 decyzje nakazujące zatrzymanie oraz wycofanie z obrotu produktów, co do których zachodziło podejrzenie, że były one środkami zastępczymi. O wydaniu powyższych decyzji został poinformowany Główny Inspektor Sanitarny.

Na podstawie zaleceń Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie postępowania z zamkniętymi sklepami sprzedającymi tzw. „dopalacze”, państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni z woj. wielkopolskiego przekazywali do depozytu produkty przejęte w sklepach w momencie ich odblokowywania. Do końca 2011 roku zwolniono z zabezpieczenia 160 obiektów (ze 175 zamkniętych na mocy decyzji Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 02.10.2010 roku znak: GIS-BI-073-239/RS/10), a towar do depozytu przejęto ze 141 punktów.

Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny na bieżąco przekazywał do Głównego Inspektoratu Sanitarnego wyniki badań próbek środków zastępczych. Próbkę przedmiotowych środków zastępczych były pobrane w punktach ich sprzedaży w trakcie akcji kontrolnej związanej z wydaną w dniu 02.10.2010 roku decyzją Głównego Inspektora Sanitarnego znak: GIS-BI-073-239/RS/10.

Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wycofał z badań laboratoryjnych 17 próbek „dopalaczy”, pobranych w dniu 02.10.2010 roku przez przedstawicieli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Czarnkowie w sklepie kolekcjonerskim w Czarnkowie. Próbkę w/w „dopalaczy” zostały przekazane do Sądu Rejonowego II Wydział Karny w Trzciance celem przeprowadzenia badań fizykochemicznych w związku z toczącym się postępowaniem karnym.

W terminie od 20 do 27 września 2011 roku przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej w woj. wielkopolskim, przy współudziale Policji i inspektorów Inspekcji Handlowej i Inspekcji Farmaceutycznej wzięli udział w międzynarodowej akcji o nazwie „Operation Pangea IV - International Week of Action” skierowanej przeciwko nielegalnemu handlowi produktami

leczniczymi, suplementami diety, substancjami zastępczymi i innymi produktami tego typu. Celem planowanej akcji było m.in. skontrolowanie placówek handlowych i usługowych typu sex - shop, bazarów, targowisk oraz innych miejsc, gdzie mógł być prowadzony obrót nielegalnymi środkami farmaceutycznymi, suplementami diety czy środkami zastępczymi. Przeprowadzono ogółem 54 kontrole obiektów, w trakcie których nie stwierdzono występowania tzw. „dopalaczy”.

W 2011 roku na terenie woj. wielkopolskiego inicjowano również działania o charakterze zapobiegawczym zmierzające do zmniejszenia liczby nabywców środków zastępczych. Działania te obejmowały:

- konferencje, szkolenia, narady, warsztaty, spektakle, festyny organizowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną we współpracy m.in. z Policją, Strażą Miejską, Starostwem Powiatowym, Kuratorium Oświaty, które były kierowane do młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej, dyrektorów szkół, nauczycieli, pedagogów, pielęgniarek środowiska nauczania i wychowania oraz rodziców,
- wywiady tematyczne w lokalnych mediach,
- umieszczanie na stronach internetowych organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej informacji o charakterze edukacyjno - informacyjnym.

VIII.6. Jakość zdrowotna przedmiotów użytku

Tab. 8. Nadzór nad produkcją i obrotem przedmiotów użytku

Grupa obiektów	Liczba				
	obiektów wg ewidencji	obiektów skontrol.	kontroli i rekontroli	pobranych próbek	zdyskwalifikow. próbek
1. Zakłady produkujące i konfekcjonujące kosmetyki	27	21	23	2	0
2. Zakłady produkcji kosmetyków (bez konfekcjonowania)	-	-	-	-	-
3. Zakłady konfekcjonujące kosmetyki (bez produkcji)	4	4	4	-	-
4. Obiekty obrotu kosmetykami	233	169	426	87	1
5. Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością	104	51	55	2	-
6. Miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	256	134	207	94	2
Razem	624	379	715	185	3

Na terenie Wielkopolski prowadziło działalność 27 zakładów produkujących i konfekcjonujących kosmetyki. Na szczególną uwagę zasługują przede wszystkim:

- NIVEA Polska Sp. z o. o. Grupa Beiersdorf - producent kosmetyków do ciała (balsamy, mleczka, kremy do rąk), pielęgnacji włosów, dezodorantów,
- Inter - Fragrances - producent leczniczo - pielęgnacyjnych preparatów do włosów oraz kosmetyków do pielęgnacji twarzy i ciała,
- Ziolołek - producent kosmetyków, leków wspomagających i suplementów diety,
- Lanwar Cosmetics - producent kosmetyków oraz galanterii hotelowej,
- Kosmetyki Naturalne Smooth - producent kosmetyków z zielonej glinki i rokitnika do pielęgnacji twarzy i włosów,
- Bio Cosmetic Sweden Sp. z o. o. - producent kosmetyków do kąpieli, pielęgnacji włosów oraz dezodorantów.

Kosmetyki produkowane przez w/w zakłady zostały zgłoszone do Krajowego Systemu Informowania o Kosmetykach.

W roku sprawozdawczym skontrolowano 21 zakładów produkujących i konfekcjonujących kosmetyki. W trakcie kontroli oceniano przede wszystkim warunki produkcji (w 20 obiektach), zgodność dokumentacji kosmetyków (w 16 zakładach) i oznakowania opakowań jednostkowych z wymaganiami zawartymi w obowiązujących przepisach prawnych (w 18 obiektach). W 2 skontrolowanych obiektach odnotowano nieprawidłowości w zakresie stanu technicznego pomieszczeń (zły stan posadzek i sufitów w pomieszczeniach produkcji kosmetyków). W 1 zakładzie stwierdzono błędy w oznakowaniu opakowań jednostkowych kosmetyków, w innym zakwestionowano dokumentację z uwagi na brak odpowiednich procedur wycofania produktu niezgodnego z wymaganiami.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w powyższym zakresie, podejmowano działania zmierzające do ich usunięcia.

W roku sprawozdawczym skontrolowano wszystkie zakłady konfekcjonujące kosmetyki (bez produkcji) znajdujące się w ewidencji - 4 obiekty. W trakcie kontroli dokonano oceny oznakowania opakowań jednostkowych kosmetyków nie stwierdzając nieprawidłowości w tym zakresie.

W miejscach obrotu kosmetykami szczególną uwagę zwracano przede wszystkim na oznakowanie opakowań jednostkowych kosmetyków oraz możliwość występowania w obrocie niedozwolonych kosmetyków zgłoszonych w systemie RAPEX.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości w zakresie znakowania opakowań jednostkowych kosmetyków to:

- brak numeru partii lub innych danych pozwalających na identyfikację partii,
- brak lub nieprawidłowy zwrot określający termin trwałości,
- wykaz składników nie poprzedzony wyrażeniem „składniki” lub „ingredients”.

Stwierdzone nieprawidłowości stanowiły naruszenie wymagań ustawy z dnia 30 marca 2001 r. o kosmetykach (Dz. U. Nr 42, poz. 473 z późn. zm.). W przypadku ich stwierdzenia zobowiązywano przedsiębiorców do poprawy oznakowania opakowań przedmiotowych produktów, bądź sprawę przekazywano do załatwienia zgodnie z właściwością miejscową do terenowo właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

W 2 skontrolowanych obiektach obrotu kosmetykami stwierdzono obecność kosmetyków po upływie terminu przydatności do użycia. W tych przypadkach, zgodnie z art. 14 ust. 1a ustawy z dnia 30 marca 2001 r. o kosmetykach właściciele zakładów zostali ukarani grzywną w drodze mandatu karnego. W innym zakładzie odnotowano wprowadzanie do obrotu kosmetyku bez uprzedniego zgłoszenia do Krajowego Systemu Informowania o Kosmetykach oraz oznakowanego niezgodnie z przepisami prawa. Stanowiło to naruszenie art. 14 ust 1 i 2 w/w ustawy. Również, w tym przypadku właściciel zakładu został ukarany grzywną w drodze mandatu karnego.

W trakcie kontroli wytwórni kosmetyków i specjalistycznych miejsc obrotu kosmetykami pobrano do badań 89 próbek (m.in. farby do włosów, mydła w płynie, szampony, kremy do rąk i twarzy, żele do kąpieli), z których 1 próbka (szampon i płyn do mycia ciała) została zakwestionowana ze względu na przekroczoną ogólną liczbę drobnoustrojów. Z uwagi na fakt, iż producent przedmiotowego kosmetyku znajdował się w innym województwie, sprawę przekazywano do załatwienia zgodnie z właściwością miejscową do terenowo właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego.

W ramach realizacji zasadniczych przedsięwzięć, w 2011 roku szczególnie nacisk położono na bezpieczeństwo wyrobów do farbowania włosów i past do zębów. W związku z powyższym, w miejscach obrotu dokonano oceny oznakowania opakowań jednostkowych w/w kategorii produktów nie stwierdzając w tej kwestii nieprawidłowości. Pobrano również do badań 20 próbek farb do włosów pod kątem parametrów fizykochemicznych. Zbadane próbki nie zostały zakwestionowane.

Szczególnym nadzorem objęto produkty służące do wykonywania tatuaży z „black henny”. Preparaty te zawierają bardzo często w swoim składzie p-fenylenodiaminę (PPD). Stosowanie tej substancji regulowane jest załącznikiem nr 2 (lista substancji

dozwolonych do stosowania w kosmetykach wyłącznie w ograniczonych ilościach, zakresie i warunkach stosowania) do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 30 marca 2005 r. w sprawie list substancji niedozwolonych lub dozwolonych z ograniczeniami do stosowania w kosmetykach oraz znaków graficznych umieszczanych na opakowaniach kosmetyków (Dz. U. Nr 72, poz. 642, z późn. zm.). Zgodnie z w/w rozporządzeniem p-fenylenodiamina dozwolona jest do stosowania wyłącznie jako substancja do farbowania włosów w utleniających produktach do farbowania włosów, nie może natomiast znajdować się w wyrobach do malowania skóry. PPD jest zaliczana do czynników silnie uczulających, przyczyniających się w znacznym stopniu do występowania wśród konsumentów alergii skórnych.

W wyniku podjętych działań kontrolnych, na terenie woj. wielkopolskiego nie stwierdzono stosowania tego typu preparatów w zakładach kosmetycznych czy studiach tatuażu.

W 2011 roku w oparciu o dane uzyskane z Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz z Głównego Inspektoratu Sanitarnego, w ramach funkcjonowania systemu RAPEX (Rapid Alert System for Non-Food Dangerous Consumer Products - Wspólnotowy System Szybkiej Wymiany Informacji o Niebezpiecznych Produktach Konsumenckich) zostało umieszczonych 30 notyfikacji dotyczących obecności w obrocie kosmetyków, które mogą stwarzać zagrożenie dla zdrowia lub życia konsumentów. Kosmetyki kwestionowano m.in. ze względu na brak wymaganego zgłoszenia do Krajowego Systemu Informowania o Kosmetykach, z uwagi na niewłaściwą jakość mikrobiologiczną lub zawartość substancji niedozwolonych do stosowania w produkcji kosmetyków. W każdym przypadku otrzymania powiadomienia podejmowano stosowne działania mające na celu ustalenie czy dany kosmetyk występuje w obrocie handlowym na terenie woj. wielkopolskiego. Wycofano z obrotu m.in. tusz do rzęs Artdeco All-in-one Mascara. Zgodnie z informacją umieszczoną w notyfikacji, stwierdzono w nim obecność N-nitrozodietanoloaminy - substancji zabronionej do stosowania w kosmetykach. Ponadto w/w wyrób nie został zgłoszony do Krajowego Systemu Informowania o Kosmetykach.

Rys. 18. Przykłady kosmetyków będących przedmiotem powiadamiania w systemie RAPEX

żel do kąpieli

woda po goleniu

zestaw sztucznych paznokci

Wojewódzka Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Poznaniu w 2011 roku nie zgłaszała do systemu RAPEX informacji o niebezpiecznych produktach.

W zakresie nadzoru nad materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością skontrolowano 51 wytwórni spośród 104 znajdujących się w ewidencji. Na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego ocenionych zostało 40 wytwórni, wszystkie z nich były zgodne z wymaganiami. W zakładach tych sprawdzono również wdrożenie zasad dobrej praktyki produkcyjnej w odniesieniu do materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, do których obliguje rozporządzenie Komisji (WE) Nr 2023/2006 z dnia 22 grudnia 2006 r. Stwierdzono, iż nie wszystkie obiekty posiadały opracowane i wdrożone zasady dobrej praktyki produkcyjnej, wobec czego wydano decyzje zobowiązujące przedsiębiorców do dostosowania zakładów do obowiązujących przepisów.

Rys. 19. Zakład pakowania sztućców jednorazowego użytku

